

A woman with dark, curly hair, wearing a black and white vertically striped dress, stands on a wooden staircase. She is looking towards a dark wood door at the top of the stairs. A large, ornate rug with a floral pattern is on the floor in front of the door. A glowing, spherical lamp with a crystal chandelier hangs from the ceiling. The scene is warmly lit, suggesting an evening or indoor lighting.

Roman

Tot de
maan
en weer
terug

MARJA VISSCHER

TOT DE MAAN EN WEER TERUG

Van Marja Visscher verscheen tevens bij
Uitgeverij Zomer & Keuning

Tussen rang en stand – historische roman

Verloren tijd – deel 1 *Tussen stad en streek* trilogie

Marja Visscher

*Tot de maan
en weer terug*

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789401909433
ISBN e-book 9789401909440
NUR 344

© 2017 Uitgeverij Zomer & Keuning
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.romanserie.nl
www.marjavisscherauteur.blogspot.com

Alle rechten voorbehouden

Janna werd wakker en draaide zich nog eens op haar gemak om. Vandaag had ze een vrije dag, iets dat al een hele periode niet meer was voorgekomen. De avond ervoor was ze met die gedachte in bed gestapt. Juist daardoor had ze waarschijnlijk zo heerlijk geslapen. Ze had zelfs niet van tevoren bedacht wat ze deze dag zou gaan doen. Eerst maar eens heerlijk in bad, iets gezelligs aantrekken dat bij een mooie voorjaarsdag paste en dan een ontbijtje. Intussen zou ze koffiezetten voor Driek, die beneden met zijn administratie bezig was.

Hij mocht als beginnend huisschilder beslist niet mopperen over klandizie, dacht ze. Misschien kwam dat wel omdat hij zijn bedrijf begonnen was op het erf van zijn vader. Dat was eigenlijk niet echt gunstig. De werkplaats beneden nodigde gemakkelijker uit voor een klant om even binnen te wippen dan de wagenloods van Hoeve Bouwlust, de boerderij van zijn ouders in Puttershoek. Driek had goed om zich heen gekeken hoe anderen het deden en had een deel van zijn werkplaats ingericht als winkel. De werkplaats was zo enorm groot, dat hij er gedeeltelijk een toonzaal van had gemaakt. Hij had er een opgeknapte en beschilderde arrenslee en een tilbury in gezet, om zijn werk te tonen. Niet dat hij daar nu elke dag aanwezig was, maar wanneer een klant hem een bezoek bracht, had hij in ieder geval iets te bieden. Verschillende soorten behang, verven, kwasten, zelfs schilderslinnen en spieramen had hij op voorraad genomen. Aan de wanden had hij ook wat van zijn prachtige olieverfschilderijen opgehangen.

Zelf was ze sinds haar huwelijk ontzettend druk in het naaiatelier. Nu ze in Dordrecht woonden en ze niet meer zo ver hoefde te reizen, nodigde het wel uit om lange dagen te maken: vroeg erheen en vaak laat huis. Misschien was dat ook wel direct haar valkuil. Ze merkte wel aan zichzelf dat ze moeilijk maat kon houden, waar het haar werk betrof. Het was ook heerlijk werk. Er

heerste een gezellige sfeer in het naaiatelier en met Cornelia, haar zakelijk partner, kon ze het heel goed vinden, ook al had die qua leeftijd bijna haar oma kunnen zijn. Cornelia was, sinds zij hier in Dordrecht waren komen wonen, helemaal opgebloeid. Misschien ook wel omdat zij nu boven het naaiatelier woonde en eigenlijk net als Janna niet van ophouden wist. Even naar beneden na het eten om nog wat af te maken, was nu een stuk gemakkelijker. Steeds meer ontdekten de damesmodezaken in Dordrecht en omgeving dat er wel heel mooie kleding bij hen werd gemaakt. Niet voor een bepaalde klant, zoals vroeger, maar steeds meer op voorraad. In stilte moest Janna erom lachen, maar als bruid, in haar prachtige, door Cornelia ontworpen bruidsjurk was ze een reclameplaatje voor veel aankomende bruidjes geweest. De maanden na haar trouwen hadden ze maar liefst vier bruidjes in het atelier gehad die uiteindelijk door hen waren gekleed. Ook de bruidegoms, want in de kleermakerij waaruit het naaiatelier was ontstaan, was men gespecialiseerd geweest in herenkostuums, en die vakkennis was men nog niet verleerd.

Nog steeds wist Cornelia feilloos wat de mode was, welke kleuren het voorjaar zou brengen en welke lengte de japonnen moesten hebben. Eigenlijk speelde haar leeftijd daarin totaal geen rol. Ze redeneerde altijd simpel.

‘Wanneer ik nog dertig zou zijn en ik had het geld voor een mooie japon, dan moest hij er zo uitzien.’ Ze was begiftigd met een goede smaak.

Tegenwoordig, zeker nu ze ouder werd, was ze heel vaak aan de tekentafel te vinden. De klanten ontvangen en het paswerk dat ze altijd graag zelf deed, was beetje bij beetje minder geworden. Janna zag dat ze moeilijker bukde, en ook het wat langere staan gving haar wat minder goed af. Maar doordat in het atelier iedereen voor elkaar wilde werken, was dat totaal geen probleem. Al het werk, ook de minder leuke dingen als het oppersen van kledingstukken, deed men graag voor elkaar. Het was ook de afwis-

seling die het werk voor niemand ook maar een beetje eentonig maakte.

Ze ging op haar rug liggen. Door een kier van de gordijnen zag ze dat het een zonnige dag werd. Janna schoof de dekens naar het voeteneind, gooide haar benen met een jolige zwaai uit bed en stond op. Maar ze had nog geen twee passen gedaan toen ze plotseling vreselijk draaierig en misselijk werd. Ze haalde nog net het toilet en moest overgeven. Ze depte even later met een nat washandje haar bezwete voorhoofd en keek in de spiegel van de badkamer. Brrr, ze zag spierwit, maar ze voelde zich, nadat het eruit was, toch direct wel weer goed. Zeker te vlug opgestaan, dacht ze. Nou ja, te vlug... Ze keek op het klokje dat op een kast in haar slaapkamer stond: het was negen uur. Ze was te schielijk opgestaan, dat was een beter woord. Of ze had te weinig eten in haar maag. Ze had wel trek. Andere dagen ontbeet ze al om een uur of zeven samen met Driek. Zo laat ontbijten was eigenlijk niet goed. Ze was met deze vrije dag gewoon een beetje uit haar ritme.

Terwijl de koffie pruttelde, liep ze de trap af naar beneden en nam de tussendeur in de hal naar het kantoor. Driek zat gebogen over de boeken waar hij nauwkeurig zijn boekhouding in bijhield. Hij kon zich nog geen personeel veroorloven, maar wanneer het zo doorging, zou dat niet ver weg meer zijn, dacht ze.

Hij keek op toen ze de deur opendeed.

‘Goedemorgen lieverd, lekker uitgeslapen?’

Janna liep op hem af en kuste hem. ‘Heerlijk! In tijden niet zo lekker geslapen. Maar ik moet nog ontbijten en heb direct ook maar koffiegezet. Kom je mee naar boven of wil je het hier?’

Driek keek naar zijn boekhouding alsof hij er moeilijk afstand van kon doen. Maar even gezellig in de keuken zitten met Janna was heel aanlokkelijk.

‘Nee, natuurlijk niet, schat. Ik kom gezellig naar boven. Schenk maar vast in, ik kom eraan,’ zei hij.

Driek genoot even later van zijn koffie. ‘Zeg Janna, wat denk jij, zou ik het erop wagen om bij mijn oude school, hier in

Dordrecht, een leerling een werkplek aan te bieden als leerling-gezel? Ik heb daar zelf destijds ontzettend veel van geleerd. Het brengt wel wat extra werk met zich mee, want je moet zo'n jongen natuurlijk wegwijzen, begeleiden en de school rapporteren. Maar heb je toevallig een bijdehante, dan heb ik er wel wat aan. Een klein loon kan ik wel betalen, wie weet dat er voor later een goede knecht uit voortkomt. Zelf verdiende ik het meest aan de fooien die ik kreeg wanneer ik mijn best had gedaan. Dus wanneer zo'n knaap zijn best doet op karwei, verdient hij nog een leuk zakcentje bij. Weet je wat het grappige is? Dat ik het idee heb dat dit nog maar zo kort achter mij ligt. Als jongste gezelschap bij schilder Buytink deed ik mijn stinkende best, en nu ben ik zelf de baas.'

'Ik denk dat dit een prima plan is. Je hebt tenslotte genoeg orders voor het buitenwerk in portefeuille, dan is zo'n hulpje nooit weg,' zei Janna. 'Werkte Van Randwijk daar niet als leraar? Je zou hem kunnen benaderen, hij weet vast wel of er een talent tussen zit.'

'Dat is een goed idee,' zei Driek enthousiast. 'Ik ga er direct werk van maken. Het is nu voorjaar, dan heb ik er nog een hele zomer bij het buitenwerk profijt van.' Hij hield zijn kopje omhoog en Janna schonk hem nog een keer koffie. Na zijn tweede kopje stond hij resoluut op. 'Veel te gezellig hier, aan het werk maar weer, Driek,' maande hij zichzelf lachend. Hij kuste Janna en met zijn hoofd om de hoek van de deur vroeg hij: 'Jij vermaakt je vandaag wel?'

'Vast wel,' antwoordde ze, hoewel ze geen enkel idee had hoe ze haar dag zou invullen.

Ze smeerde wat boterhammen en nam een glas melk, zette het op een dienblad en liep ermee naar beneden, de tuin in. Toen ze hier kwamen wonen, was de tuin een chaos. Haar vader en haar schoonvader hadden zich als rechtgeaarde plattelanders direct, in de eerste week al, op het onkruid geworpen. Er was achterin een leuke moestuin ontstaan met aangrenzend een miniboomgaard

met enkele fruitbomen. Aan de andere kant van de moestuin stonden wat bessenstruiken. Tegen de muur met de grove steunberen stonden nog een druif en een framboos.

Toch had Janna ook wat invloed uitgeoefend. Er waren diverse struiken gesnoeid, maar de oude bomen die er stonden, wilde ze laten staan. Ze zouden in de zomer heerlijk voor wat schaduw zorgen. Ook was er een leuk terras ontstaan, waar nu wat houten tuinmeubelen stonden. De tuinmeubelen had Driek op een dag in de witte verf gezet, zodat het terras er nu werkelijk stralend fris uitzag. Toch ontbrak er nog wat. Terwijl Janna aan de grote tuintafel haar boterham opat, wist ze het ineens. Ze zou voor de bank en de stoelen fleurige kussens maken. Natuurlijk, dat ze daar niet eerder op gekomen was! Ze zou straks op haar gemak naar het atelier lopen om bij de stoffenvoorraad te zoeken of er nog wat reststoffen waren die ervoor in aanmerking kwamen. Op de logeerkamer lag nog een aantal kussens die ze daarvoor kon gebruiken. Misschien waren er nog fleurige zomerstoffen over van de zomerjurken die ze vorig jaar hadden gemaakt.

Ze sloot haar ogen en genoot van de zon op haar gezicht. Dat was een tijd geleden dat ze zich zo kon ontspannen. Met haar ogen dicht richtte ze haar gezicht naar de zon. Een kleurtje op haar gezicht kon geen kwaad. Door het vele werk was er weinig van gekomen om overdag zomaar van de zon te genieten.

Net toen ze erover dacht om haar spullen bij elkaar te pakken en naar binnen te gaan, overviel haar opnieuw een duizeling. Ze pakte de leuning van de stoel en ging weer zitten. Wat was dit nou? Ze zou toch geen griepje onder de leden hebben? Ze deed opnieuw een poging om overeind te komen, maar weer brak het zweet haar uit. Niet in staat om het toilet te bereiken, gaf ze over op het terras. Pfff, dacht ze, nu was het toch grondig mis. Maar nadat ze even had gezeten, voelde ze zich weer goed. Ze vulde een emmer bij de tuinpomp en maakte het terras schoon. Ze bleef zich verwonderen over het feit dat zodra haar maag leeg was, ze zich weer helemaal goed voelde.

In de keuken spoelde ze de kopjes en het bordje om, ze pakte haar tas en sleutels en liep naar de werkplaats waar Driek zijn bakfiets laadde met verf en een trapleer. Ze vertelde hem dat ze naar wat lapjes ging zoeken in het naaiatelier om er kussens van te maken voor de tuinmeubelen. Hij luisterde geduldig, tegelijk keek hij haar oplettend aan.

‘Het is goed dat je eens een dagje heerlijk ontspant, je ziet zo wit als een doek,’ zei hij. ‘Laat het zonnetje maar eens goed toe op je gezicht. Wanneer je straks thuiskomt, ben ik waarschijnlijk weg. Ik moet nog naar een klant om mijn spullen daar alvast neer te zetten, dan kan ik morgenochtend vroeg direct beginnen. O ja, en ik wil ook even bij Van Randwijk langs om te vragen of hij een goede leerling voor mij op het oog heeft.’

‘Vergeet de werkplaats niet af te sluiten,’ herinnerde Janna hem. Ze waren nog te veel gewend aan het platteland, waar de loodsen en schuren eigenlijk altijd openstonden en het bezoek achterom kwam. Vooral Driek, die op de boerderij geboren was, had er een handje van om alles bij het weggaan open te laten.

Even later liep Janna in de richting van het naaiatelier. Ze genoot van de mooie voorjaarsdag. Bij een winkel bleef ze even staan en ze keek door de winkelruit. Maar wat ze zag was alleen haar spiegelbeeld. Het voelde als een smoesje om even stil te staan. Haar benen waren loom en hoewel ze nog maar vijf minuten onderweg was, overviel haar een raar soort moeheid, die ze niet kon thuisbrengen. Even twijfelde ze of ze terug zou gaan. Had de griep haar dan toch te pakken? Ze bleef nog even staan en besloot toen om verder te lopen. De wil om een paar leuke kussens voor het tuinstel te maken, liet haar nu eenmaal niet los. Op haar gemak, maar toch oplettend, slenterde ze verder.

In het naaiatelier moesten haar collega’s lachen. ‘Kun je niet zonder ons?’

‘Eigenlijk niet,’ grapte ze, en ze zocht in de kamer waar de stoffen lagen opgeslagen naar een paar bij elkaar passende, vrolijke lappen. Ze haalde de maten van een kussen die ze thuis had opge-

schreven uit haar tas en knipte de lappen op maat. Een van de lappen hield ze omhoog. Als ze een beetje zuinig knipte, haalde ze er ook nog wel een tafelkleed uit.

Even later nam ze plaats achter een van de trapnaaimachines. Behendig naaide ze de lappen tot keurige kussenhoesjes. Maar ook het trappen op de machine, dat haar anders zo gemakkelijk afging, leek moeite te kosten.

Ze vouwde de hoesjes en het kleed snel op en borg ze in haar tas. Op kantoor belde ze een rijtuig dat haar vervolgens naar huis bracht. Zelfs met de trap naar boven had ze moeite. Ze keek op de grote staande klok in haar huiskamer. Driek zou nog wel een poos wegblijven.

Haar bed lonkte, gewoon even een kort slaapje zou haar goeddoen. Ze schopte haar schoenen uit, schudde haar kussen op en ging liggen. Even dacht ze er nog aan dat ze nota bene vanmorgen had uitgeslapen. Maar ze kreeg weinig seconden om daarover na te denken. Het leek wel of de slaap haar direct te pakken kreeg.

Ze werd wakker van Driek die de slaapkamer binnenkwam en bezorgd vroeg of ze zich niet lekker voelde. Ze rekte zich en strekte haar armen naar hem uit. Hij ging op de rand van het bed zitten en streek met zijn hand over haar gezicht.

‘Je ziet de hele dag al zo wit.’

‘Ik heb me met dit warme weer misschien een beetje te druk lopen maken.’ Ze wees naar het tafeltje in hun slaapkamer waar haar tas stond. ‘Vanmorgen ben ik naar het atelier geweest en heb ik leuke kussensloopjes genaaid, er ging ook nog een bijpassend tafelkleed uit voor de tuintafel. Kijk maar in mijn tas, pak het er maar uit. Dan de wandeling heen...’ Ze haperde even, toen een leugentje om bestwil: ‘... en weer terug natuurlijk. Bij thuiskomst dacht ik: nu lekker een middagslaapje.’

Driek lachte: ‘Dat is dan wat langer geworden, dame. Het is inmiddels halfvier.’ Hij boog zich over haar heen en kuste haar. Even dat intieme gevoel, een streling, een kus. Ze hadden het

goed samen. Nog steeds was ze heel verliefd. Het was wederzijds, soms was een lief woordje, een vluchtige kus bij het langslopen al genoeg om haar te laten stralen.

‘Zullen we nog even in de tuin gaan zitten voor we gaan eten? Het is zo’n heerlijke dag,’ stelde ze voor. ‘Zou jij dan de kussens uit de logeerkamer willen halen, dan leg ik ze met de nieuwe sloopjes direct in de stoelen en de bank.’ Voor de spiegel haalde ze gauw een kam door haar haren.

‘Ik zal thee zetten, is dat goed?’ riep ze. Toen ze naar de keuken liep, speelde haar maag weer even op.

Beneden in de tuin deed Driek zijn best om de kussens in de nieuwe sloopjes te stoppen. Het maakte haar week vanbinnen. Heerlijk, zo’n man die niet ging zitten, maar zo lief was om haar te helpen. Ze zette het dienblad op het deksel van de waterput, pakte het tafelkleed en legde het uit over de tafel.

‘Nou,’ vroeg ze trots. ‘Wat vind je ervan? Ik mag dan wat geslapen hebben, maar ik heb mijn tijd toch ook wel nuttig besteed vandaag.’

Niet veel later zaten ze tegen de zachte kussens naast elkaar op de tuinbank. Janna schonk thee in en samen keken ze stil de tuin in, waar hoog in de boom een merel zijn lied zong. Driek greep opnieuw naar de schaal met koekjes. ‘Het was vandaag een vruchtbare dag.’

Er ging een vreemd soort rilling door haar heen.

Driek keek dromerig voor zich uit. ‘Van Randwijk had er wel oren naar om een van zijn leerlingen te selecteren om als gezelschap hier te komen werken.’

Ze gaf geen antwoord. ‘Het was een vruchtbare dag,’ herhaalde het in haar hoofd. Dat gold voor haar tenslotte ook. Een vruchtbare dag...

Het leek wel of ze zich met een schok iets realiseerde dat haar vandaag nog niet eerder zo helder voor de geest had gestaan. Op de achtergrond van haar gedachten hoorde ze Driek enthousiast vertellen. Ze keek opzij, naar zijn mond, zijn ogen, zijn mimiek,

de blonde krullenbos waar ze maar al te graag haar handen doorheen haalde. Ze waren nu een halfjaar getrouwd en ze had er nog geen moment spijt van. Het leek nog maar zo kort geleden dat ze elkaar hadden teruggevonden, na jaren van verwijdering. Maar vanaf dat moment waren ze nog steviger naar elkaar toe gegroeid. Ze hadden het geluk dat Cornelia, haar zakelijk partner, het zo goed met hen voorhad. Het mooie huis en de werkplaats die ze voor een gering bedrag van haar huurden. Haar oude huis dat ze met plezier voor hen had verlaten om boven het atelier te gaan wonen. Beiden hadden ze een goede baan met een uitstekend loon. Ze konden zich wat permitteren.

Het ging Driek voor de wind. Hij deed zijn best om steeds meer klanten binnen te halen. Het was als het ware de kroon op zijn vele studie jaren. Hij wilde een totaalschilder worden en dat was hij. Niets was hem te veel, hij pakte alles aan. Hij probeerde zich altijd zo goed mogelijk van zijn taak te kwijten. Een van de modezaken in Dordrecht, waarvoor het naaiatelier een vrouwelijke kledinglijn had ontworpen, wilde na een verbouwing de toonbanken, kleedhokjes en de kasten in de kleur eiken geverfd hebben. Driek maakte een geweldige indruk met zijn eikenimitatie. De modezaak kreeg er een bijzondere uitstraling door. Wanneer ze door de Voorstraat liepen, waren er veel reclameborden van zijn hand. Ook sommige winkelpuien had hij in onderhoud gekregen. Aan het begin van zijn schilderscarrière was hij bijna ten onder gegaan aan de concurrentie in de Hoeksche Waard. Daar waren meerdere huisschilders die fanatiek hun orders op het eiland probeerden binnen te halen, die de aanbestedingen zelfs manipuleerden. Hier in Dordrecht werkte hij vaak op vriendschappelijke basis samen, men hielp elkaar soms uit de brand wanneer men het werk alleen niet aankon. Ze waren hier echt samen op hun plaats, dacht Janna.

Zelf genoot ze van de mooie ontwikkeling die het naaiatelier doormaakte. Ze kregen veel bijzondere orders die tot nog toe altijd door Cornelia werden binnengebracht. Zij kende

Dordrecht als geen ander. Cornelia, ooit haar bazin en nu haar zakelijk partner. Janna was van haar gaan houden. Zeker nu Cornelia wat ouder werd, had Janna een zekere bezorgdheid voor haar ontwikkeld. Ze had qua leeftijd zowat haar grootmoeder kunnen zijn.

Janna glimlachte. Cornelia zou ooit een leuke oma zijn wanneer Driek en zij kinderen zouden krijgen. Een leuke oma...

‘Luister je wel?’ vroeg Driek lachend.

Ze hoorde zijn vraag en lachte naar hem. ‘Natuurlijk, lieverd.’

Maar direct dwaalden haar gedachten af naar vanmorgen, haar misselijkheid, haar zware en vermoeide benen. Ze rekende uit hoelang het geleden was dat ze menstrueerde. Door de dagelijkse stroom van werk in combinatie met haar huishouden had ze niet altijd tijd gehad om erbij stil te staan.

Ze streek met haar hand over haar buik. Een vruchtbare dag... Zou ze zwanger zijn? Die misselijkheid vanmorgen, het zware gevoel in haar benen en haar slaperige gevoel. Was dat wat je voelde wanneer je zwanger was?

Ineens drong het ten volle tot haar door.

Driek sloeg zijn arm om haar heen en trok haar naar zich toe. ‘Je luistert volgens mij voor geen meter,’ constateerde hij.

Ze legde haar hoofd tegen zijn borst.

‘Je had een vruchtbare dag,’ herhaalde ze. ‘Dat was toch wat je zei: een vruchtbare dag?’

‘Mmm,’ antwoordde Driek en hij zei verder niets meer.

Het was heerlijk stil in de tuin, waardoor haar niets afleidde om verder te dromen. Cornelia zou een leuke oma zijn, om nog maar te zwijgen van haar ouders. Zij, enige dochter, die een kindje zou krijgen. Het eerste kleinkind. Dat gold ook voor Drieks ouders. Zijn broer Willem was nog steeds vrijgezel. Met de smartelijke dood van Teun waren ook in die lijn kleinkinderen uitgesloten. De opvolging op de boerderij zou later nog een groot probleem worden, waar ze van heel dichtbij mee te maken zouden krijgen. Nu al waren Drieks zorgen om zijn ouders groot.

‘Waar dacht je aan?’ fluisterde Driek.

‘Aan je ouders en de opvolging op de boerderij.’

‘Hoe kom je daar nu zo ineens bij om daaraan te denken?’ Driek fronste zijn voorhoofd. Dat was nu net waar hij niet aan wilde denken, althans niet nu. Het was zo’n probleem dat ergens op de achtergrond in zijn hoofd zeurde om een oplossing. Maar die, hoe hij er ook over nadacht, er gewoon niet was.

‘Ik dacht: stel dat wij later een zoon krijgen, zou hij dan de boerderij kunnen overnemen, indien hij dat natuurlijk wil. Of is dat leeftijdsverschil te groot?’

Driek keek stil voor zich uit. Hij antwoordde niet meteen. Zijn ouders waren nu nog maar net rond de vijftig. In zijn ogen waren ze door het zware werk oude en afgeleefde mensen. Vooral zijn vader had een dreun gekregen met de dood van zijn zoon Teun. Stel dat zij nu een zoon kregen en de jongen zou een jaar of twintig zijn, dan was zijn vader toch al gauw in de zeventig.

‘Vraag ik iets gek?’ vroeg Janna, nu ze geen antwoord kreeg.

‘Nee, zeker niet,’ antwoordde Driek bedachtzaam, ‘maar dan moeten we er nu wel aan gaan werken. Dan zou het tot de mogelijkheden kunnen behoren.’

‘Als het een jongen is natuurlijk,’ herinnerde Janna Driek aan het feit dat er ook nog zoiets was als het andere geslacht.

‘Ja, natuurlijk, dat snap ik,’ zei hij nadenkend. Daar had Janna wat opgehaald. De laatste tijd had hij er niet meer aan gedacht, althans niet zo sterk als nu. Het zat altijd wel in zijn achterhoofd. Voordat hij trouwde, had hij er nog voor gezorgd dat zijn ouders weer over een huishoudster en een knecht konden beschikken. Harm, stukken jonger dan zijn vader en vrijgezel, was gelukkig nog steeds zijn steun en toeverlaat. Niet alleen tijdens het melken, maar ook in de vlasteelt. Hij bewoonde het knechtenhuis dat dicht bij de boerderij stond. Plonie was nog erg jong toen Driek haar vroeg om in dienst van zijn moeder te komen. Een meisje van een jaar of zestien dat nog nooit ergens had gewerkt. In het begin had zijn moeder vaak geantwoord, wanneer hij haar vroeg

hoe Plonie beviel: 'Het is natuurlijk geen Neel.'

Neel was de huishoudster toen hij en zijn broers klein waren. Ze was later getrouwd en woonde niet ver van de boerderij in het dorp. Maar toen het onlangs weer eens ter sprake kwam, waren de verhalen over Plonie al veel positiever. Ze nam zijn moeder vooral bij het maken van kaas, boter en karnemelk veel werk uit handen. Daarnaast hielp ze in het huishouden. Ze zeemde de ruiten en haalde water uit de Oude Maas om er de vloeren mee te dweilen. Beiden, zowel Harm als Plonie, waren trouw aan zijn ouders. Gelukkig maar, dacht hij.

'Het zal nippertjeswerk worden,' antwoordde Driek nu, 'en daarbij, wij waren met drie jongens en geen van ons wilde echt de boerderij overnemen. Al zou het waarschijnlijk wel zo zijn dat wanneer Teun was blijven leven, hij toch wel vader zou zijn opgevolgd. Maar dat jij hier nu zomaar aan dacht, terwijl we zo gezellig hier in de tuin zitten. Was er een aanleiding voor?'

'Misschien,' zei Janna wat geheimzinnig. Ze tuitte haar lippen in de richting van Driek, die haar gebaar direct beantwoordde met een vurige kus.

Later dacht Janna dat hij werd afgeleid door de kus, of dat het probleem van de opvolging alleen in zijn gedachten was blijven spelen, maar de aanleiding voor het gesprek kwam niet meer ter sprake.

De rest van de avond voelde Janna zich goed. Er was na haar middagslaapje geen enkele veronderstelling en aanleiding om te denken dat ze griep zou hebben. Ze had 's avonds zonder problemen gegeten en ze waren daarna nog even voor de gezelligheid gaan buurten bij Cornelia. De berekening van haar laatste menstruatie bleef ergens steken op zo'n twee maanden geleden. Ze kon het zich met de beste wil van de wereld niet meer herinneren. Even had ze overwogen om haar vermoedens aan Driek toe te vertrouwen, maar wanneer het loos alarm was, had ze alles voor niets overhoopgehaald.

Een zwangerschap zou veel veranderingen in hun leven bren-

gen. Veel vrouwen stopten met werken nadat ze eenmaal getrouwd waren. Bij haar lag dat anders. Als mede-eigenaar van het naaiatelier was zij blijven werken. Het was ook min of meer het verbond dat ze met Cornelia had gesloten. Wanneer ze zwanger zou zijn en vervolgens een kind zou hebben, moest haar leefwijze drastisch worden aangepast. Ze kon werk mee naar huis nemen, of haar kind mee naar het naaiatelier. Het zou aan aandacht daar niet tekortkomen, dacht ze glimlachend. Het team bestond nu uit veertien dames, die allemaal wel een moederrol wilden vervullen zodra het kind in het atelier zou verschijnen, was haar veronderstelling. Om over Cornelia nog maar te zwijgen. Door wat Cornelia allemaal had meegemaakt in haar leven, zou zij via Janna beleven wat haar door haar trieste levensomstandigheden was ontnomen. Veel zorgen maakte ze zich dus niet.

Toen ze eenmaal in bed lag, gaf ze haar gedachten in de donkere slaapkamer de vrije loop. Ze besloot om de volgende dag een afspraak te maken met haar huisarts. Het zou de eerste keer zijn dat ze kennismakte met haar nieuwe arts. In Puttershoek was de grootvader van Driek huisarts. Een gezellige dorpsdokter, die zijn pappenheimers kende, en de meesten van haar generatie op de wereld had gezet. Hier moest ze maar afwachten of het een aardig iemand was. Na dit bezoek zou ze bij een positief resultaat Driek op de hoogte brengen.

Diep vanbinnen hoopte ze erop dat ze zwanger was. Het was heel gek, maar het leek wel of er wezenlijk iets in haar was veranderd toen de gedachte bij haar opkwam. Het was een waar-schuwend stemmetje geweest dat haar erop attendeerde dat zij wat beter had moeten opletten.

Ze legde haar hand op haar buik. Eigenlijk moest het alleen nog definitief worden bevestigd, dacht ze. Het voelde zo goed. Een diepe rust overviel haar. Ze hoorde de regelmatige ademhaling van Driek naast zich. Zou hij blij zijn? Vast wel, heel zorgzaam ook, zo kende ze hem tenminste. Er stond hun wederom iets moois te gebeuren.

Ze huppelde nog net niet over straat, het zou een beetje gek zijn in haar positie. Een zwangere vrouw, die huppelde van vreugde.

De arts was een vriendelijke man van middelbare leeftijd. Na onderzoek constateerde hij dat ze inderdaad in verwachting was, waarschijnlijk was ze dat al meer dan twee maanden. Haar urine moest het definitief uitwijzen. Ze zou daar later op de dag van horen.

‘Geen enkele twijfel, ook zonder de urine?’ vroeg ze de dokter.

‘Geen enkele twijfel, je kunt de verrassing met een gerust hart thuis aan je echtgenoot verkondigen,’ zei hij lachend.

Ook vanmorgen was ze weer wat misselijk toen ze uit bed kwam, maar, zo had de dokter verklaard, dat zou bij drie maanden zwangerschap vanzelf overgaan. Haar lichaam moest er gewoon aan wennen.

Janna liep in vrolijke stemming naar de bakker en haalde wat lekkers voor bij de koffie. Straks zou ze Driek op de hoogte brengen. Met de dokter had ze afgesproken dat hij haar tijdens de zwangerschap zou begeleiden. Hij attendeerde haar ook op een nieuw fenomeen in Nederland: de kraamzorg. In het dorp waren ze gewend aan de bakers, maar volgens haar huisarts waren er tegenwoordig in de praktijk geschoolde vrouwen die een opleiding hadden afgerond in de kraamverzorging. Daar moest Janna over nadenken, want ook haar moeder zou haar zeker na de geboorte willen bijstaan. Dat was wel zo vertrouwd en ze zou haar er waarschijnlijk een groot plezier mee doen. Voorlopig was dit nog niet aan de orde. Er waren wel andere dingen waar ze aan moest gaan denken, zoals de werkzaamheden op het naaiatelier.

Toen ze thuiskwam, was Driek niet thuis. Ze zag dat ook zijn bakfiets weg was en was even teleurgesteld. Hij zou pas tussen de middag tegen etenstijd thuiskomen. Janna voelde zich opgewonden vrolijk. Het liefst zou ze nu naar het naaiatelier gaan om het aan iedereen daar te vertellen.

Het kind zouden ze voorlopig bij hen op de slaapkamer leggen. Ze deed de schuifdeuren open, keek in de slaapkamer wat ze aan de inrichting zou willen veranderen. Daar in de hoek zouden ze de kast kunnen verzetten, zodat er een aankleedtafel neergezet kon worden. Ze zou haar vader vragen een ledikantje te maken. Zelf had ze bij haar ouders aan het voeteneind in de bedstede gelegen, in een krib, zoals ze dat noemden. Ook op de boerderij bij Driek thuis sliep men nog steeds in de bedstede. Hier in deze stadse woning waren de bedsteden eruit gesloopt. Later, wanneer het kind groter zou zijn, waren er op zolder nog wat kamers. Ze noemde het in gedachten 'het kind'. Ze moest nog wennen aan het idee dat ze zwanger was. Maar het zou ongetwijfeld een onderwerp worden, een meisje zou zeker leuk zijn, dacht Janna. En Driek, zou het hem wat kunnen schelen wat het zou worden? Ze moest er onwillekeurig om lachen. Hij zou vast denken aan een opvolger voor zijn schildersbedrijf of zijn nog altijd grote probleem oplossen: een opvolger voor de boerderij. Ze moest er even niet aan denken dat er nu al gehoopt zou worden op een zoon vanwege welk bedrijf dan ook. Net zomin als een dochter gedoemd zou zijn later het naaiatelier over te nemen. Maar tegenwoordig werd daar al gauw aan gedacht.

Gelukkig maar dat we het niet voor het zeggen hebben, dacht Janna. Ze hoopte gewoon op een gezond kindje. Ze liep naar de keuken en zette een kopje thee. Ze zouden samen nadenken over een naam, al lag dat binnen de familielijn al zo goed als vast. Ze rekende uit in welke maand het kind geboren zou worden. Wanneer ze nu twee maanden zwanger was, dan werd het december, misschien wel een kerstkindje.

Beneden hoorde ze Driek de sleutel in het slot steken. Ze wachtte gespannen op zijn snelle voetstappen op de trap. Een geluksgevoel doorstroomde haar lichaam. Hun liefde bekroond met een baby. Haar wangen gloeiden. Van de spanning ontsnapte haar een diepe zucht. Ze liep naar de hal en wachtte hem

boven aan de trap op. Hij pakte haar bij haar middel op en draaide haar in de rondte.

‘Wat een ontvangstcomité zo boven aan de trap. Waar heb ik dit aan te danken?’ Hij kuste haar en sloeg zijn arm om haar schouders. Samen liepen ze naar de huiskamer.

‘Ik heb honger,’ meldde hij. ‘Kunnen we direct gaan eten, dan heb ik een lekker lange middag voor me om mijn karwei af te maken.’

Driek was van huis uit gewend om tussen de middag warm te eten, al schoot dat er door de steeds groter wordende klandizie vaak bij in. Hij snoof. ‘Laat me raden wat we eten.’

‘Ik heb nog helemaal niets aan het eten gedaan.’ Janna keek hem quasi verschrikt, maar schuldbewust aan. ‘Wat ik te bieden heb, is iets lekkers bij de koffie. Ik heb het zojuist vers bij de bakker gehaald.’ Janna liep voor hem uit naar de keuken, waar ze de gebakjes op een bordje deed. Ze moest lachen om Drieks vertoewardigde gezicht. Ze haalde haar hand plagend door zijn krullen. ‘Deze huisvrouw is vandaag in gebreke gebleven, jongen. Maar wel met een reden.’

Hij keek verbaasd naar de gebakjes. ‘Heb ik iets gemist, hebben we iets te vieren?’

‘Wel zeker,’ zei Janna plagend en ze ging voor hem staan. ‘We stonden je niet voor niets boven aan de trap op te wachten.’

‘We, wie zijn we? Wat bedoel je nou?’ vroeg Driek wat ongeduldig.

‘Ik en jouw kindje, we stonden op je te wachten om je het goede nieuws te vertellen.’ Terwijl Janna het zei, voelde ze hoe ze van ontroering tranen in haar ogen kreeg. Ze hield Driek op een afstandje en keek hem in zijn mooie, blauwe, verbaasde ogen.

Hij keek haar niet-begrijpend aan. ‘Een kindje? Wil je zeggen dat... Wil je zeggen dat we een kindje verwachten?’

Janna knikte alleen maar.

Hij keek haar aan en legde voorzichtig zijn hand op haar buik. Ze hilde om het tedere gebaar en legde haar hand op de zijne.

‘Hier word ik zo ontzettend gelukkig van, Janna! Wat heerlijk, zo’n klein mensje van ons samen.’ Ze stonden lang in een innige omhelzing. Hij kuste haar voorhoofd, haar mond, haar hals en herhaalde steeds weer geëmotioneerd: ‘Hier maak je me zo gelukkig mee. Ik ben zo gelukkig, zo geweldig gelukkig!’

Nog diezelfde middag vertelde Janna het aan Cornelia, die haar opgewonden feliciteerde. ‘Word ik toch nog een beetje oma, Janna, wat geweldig!’

‘Vertel het nog maar niet hier aan de meiden op het atelier,’ zei Janna, ‘het is misschien nog wat vroeg. We moeten het trouwens ook nog aan mijn ouders en aan die van Driek vertellen.’

Toen ze echter de volgende dag het naaiatelier binnenstapte, werd ze van alle kanten gefeliciteerd. ‘Ik kon het niet voor me houden,’ zei Cornelia schuldbewust.

Janna nam Cornelia even alleen in het kantoor. Ze had lang nagedacht over de organisatie binnen het naaiatelier in tijden dat ze ertussenuit zou zijn. Cornelia werd al wat ouder, waardoor Janna ongemerkt al wat taken zo stiekemweg van haar had overgenomen. Omdat Cornelia nog steeds een pittige dame was, noemde Janna dit tactvol dat ze haar terzijde stond. Maar ze kon nu al op haar vingers natellen dat dit bij haar afwezigheid problemen zou gaan geven.

‘Dit zal voor ons de komende periode wel de nodige veranderingen met zich meebrengen,’ begon Janna. ‘Onze taken zijn tot nu toe goed verdeeld. Ik veelal de organisatie en personele aansturing en jij de contacten naar buiten toe en het binnenhalen van nieuwe klanten.’

Ze was nog niet uitgesproken of Cornelia onderbrak haar al: ‘Kind, je zit in een luxe positie. Wanneer jij er door omstandigheden niet bent, neem ik je taken hier wel over, hoor.’ Onwillekeurig moest Janna lachen om de altijd maar weer opduikende zelfoverschatting van de Oude Dame, zoals Driek haar altijd met respect noemde.

Oude gevoelens steken weer de kop op als hun huwelijk een klap te verduren krijgt

Terwijl Driek druk bezig is zijn eigen bedrijf op te bouwen, verlangen hij en zijn vrouw Janna naar een kindje. Janna wordt zwanger en bijna tot het eind verloopt de zwangerschap voorspoedig. Maar dan voelt ze geen leven meer. Ze wordt overmand door angst en verdriet, dat ze niet goed kan delen met Driek. Hij zwijgt en zwelgt in zijn verdriet, dat hij wél deelt met goede vriendin Elsje. Hierdoor steekt jaloezie bij Janna weer de kop op. Zal Driek op tijd inzien hoe hard zijn vrouw hem nodig heeft?

Tot de maan en weer terug is het tweede deel van de historische *Tussen stad en streek*-trilogie van **Marja Visscher**. Het verhaal speelt zich af begin twintigste eeuw. Eerder verscheen in deze trilogie de roman *Verloren tijd* en hierna volgt nog *Elke dag is anders*.

Z&K

ISBN 978 94 0190 943 3 NUR 344

9 789401 909433

www.romanserie.nl